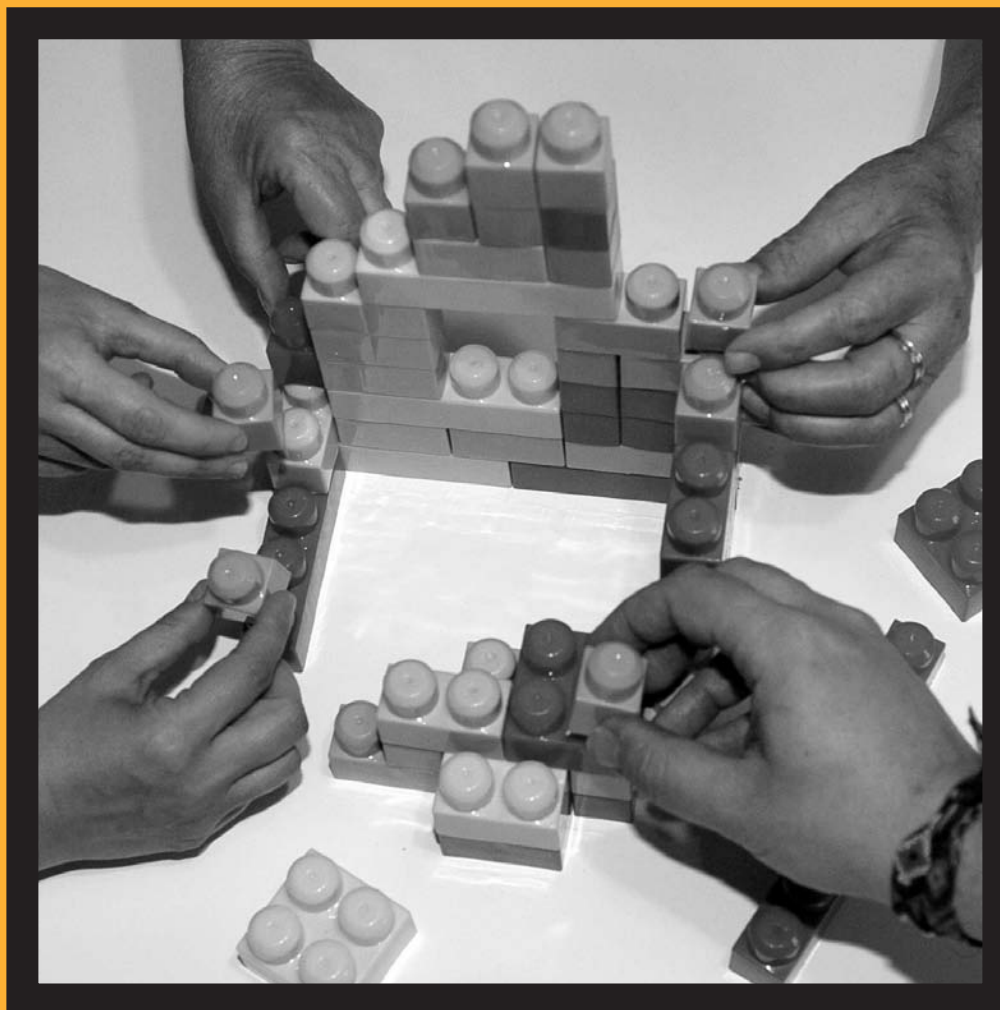

Diagnòstic sobre l'interès del tercer sector i l'economia social per una banca ètica

Paners de l'Observatori de les Finances Ètiques

OBSERVATORI
DE LES FINANCES ÈTIQUES

DIAGNÒSTIC SOBRE L'INTERÈS DEL TERCER SECTOR I L'ECONOMIA SOCIAL PER UNA BANCA ÈTICA

Pau Vidal

María Peña Rodríguez / Marta Zaragoza / Maria Sureda

Papers de l'Observatori de les Finances Ètiques

Juliol 2007

Direcció: **Pau Vidal** (pau.vidal@tercersector.net)

Coordinador general i investigador

Expert en gestió d'organitzacions no lucratives. Llicenciat en Direcció d'Empreses i MBA. Professor de gestió d'organitzacions no lucratives i direcció de projectes; codirector del postgrau de Funció Gerencial a les ONGD a ESADE. Profesor convidat de planificació estratègica a la UCA (El Salvador). Ha elaborat el *Llibre blanc del tercer sector civicosocial a Catalunya* i és coautor del llibre *La gestió de les organitzacions no lucratives*, publicat en català (Columna) i en castellà (Deusto). Ha realitzat diversos projectes de consultoria en el món de les organitzacions no lucratives.

Equip de treball:

María Peña. Responsable de projecte

Doctora en Enginyeria Electrònica per la Universitat de Staffordshire (Regne Unit) i llicenciada en Ciències Físiques per la Universitat Complutense de Madrid. Ha treballat a Accenture com a consultora en projectes relacionats amb *e-government*.

Marta Zaragoza

Llicenciada en Dret per la Universitat Pompeu Fabra i diplomada en Treball Social per la Universitat Ramon Llull. Actualment treballa a Càritas Diocesana com a cap de l'acció territorial de la demarcació de Barcelona.

Maria Sureda (maria.sureda@tercersector.net)

Llicenciada en Direcció i Administració d'Empreses i MBA a ESADE. Membre de l'equip de recerca de l'estudi de l'obra social de les caixes d'estalvi catalanes. Ha col·laborat en diferents recerques de l'Observatori del Tercer Sector.

Equip de treball de camp:

Mar Fernàndez i Anna Torrent

Diagnòstic sobre l'interès del tercer sector i l'economia social per una banca ètica.

Encarregat per: FETS, Finançament Ètic i Solidari

Realitzat per: Observatori del Tercer Sector

Direcció: Pau Vidal

Amb el suport de: Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament, Ajuntament de Barcelona, Diputació de Barcelona i Fons Català de Cooperació al Desenvolupament.

Publicació: Juliol 2006

**Observatori
del Tercer Sector**

Les Carolines, 10, 2a planta - 08012 Barcelona
www.tercersector.net

PRESENTACIÓ

Amb el pas del temps, l'interès de la societat catalana per les finances ètiques ha esdevingut creixent i avui podem afirmar que organitzacions com Coop57, Acció Solidària contra l'Atur, Oikocrèdit Catalunya o el FIDEM són realitats cada vegada més consolidades.

Justament per aquest motiu, és tan important que dibuixem nous nexes entre aquestes experiències innovadores, el paper que pot desenvolupar FETS per vertebrar el sector de les finances ètiques a Catalunya i les situacions de desigualtat a què intentem donar resposta.

Només així es podrà alimentar contínuament la connexió entre les finances ètiques i les persones com a motor de progrés, els productes de finançament ètic seran gestionats cada vegada amb més professionalitat i el conjunt del sector podrà experimentar un creixement sostingut i sostenible.

El document que teniu a les mans, elaborat per l'Observatori del Tercer Sector per encàrrec de FETS, intenta posar de relleu un d'aquests nexes: aquell que vincula el tercer sector, l'economia social i les seves necessitats de finançament i inversió, amb l'emergència de les finances ètiques al nostre país i, més concretament, amb l'impuls d'una banca ètica arrelada al territori català.

Des de FETS, volem agrair la col·laboració de les 187 entitats que han participat en l'estudi i esperem que sigui del vostre interès.

FETS, Finançament ètic i solidari

1. INTRODUCCIÓ 5

2. LA RECERCA REALITZADA 6

3. UN MODEL DE BANCA ÈTICA 7

 3.1. Premisses del model 7

 3.2. Principis ètics 7

 3.3. Cartera de productes general 8

4. ELS HÀBITS BANCARIS DEL TERCER SECTOR I L'ECONOMIA SOCIAL 9

 4.1. Entitats bancàries més utilitzades 9

 4.2. Característiques d'una entitat bancària 10

5. SOBRE L'OPERATIVA BANCÀRIA DE LES ORGANITZACIONS 12

 5.1. Productes utilitzats 12

 5.2. Sobre l'estructura de finançament de les organitzacions 12

6. EL TERCER SECTOR I L'ECONOMIA SOCIAL I LA BANCA ÈTICA 14

 6.1. Coneixement del concepte de banca ètica 14

 6.2. Valoració del model de banca ètica 15

 6.3. La banca ètica que desitja el tercer sector i l'economia social 16

7. L'INTERÈS DEL TERCER SECTOR I L'ECONOMIA SOCIAL PER LA BANCA ÈTICA ... 19

 7.1. Tipologies detectades 19

 7.2. Valoració dels perfils 23

 7.3. Sensibilització de les entitats 24

8. ANNEXOS 25

Papers de l'Observatori de les Finances Ètiques – Núm. 1

Edita: FETS

Coordinació: Jordi Marí (FETS)

Disseny i maquetació: L'apòstrof, SCCL

Impressió: El Foli Verd, SCCL

Dipòsit legal: XXX

1. INTRODUCCIÓ

«L'arribada de la banca ètica a Catalunya és la conseqüència lògica de un procés de maduració social que implica quatre elements diferents: la disconformitat amb els instruments actuals d'intermediació financera; la necessitat de completar un sistema d'alternatives a les actuals relacions econòmiques internacionals; la urgència per poder facilitar crèdit a les iniciatives de l'economia social i la possibilitat de practicar inversions coherents amb determinades maneres de pensar»

Arcadi Oliveres (president honorari de FETS)

Amb la realització d'aquesta recerca, *Diagnòstic sobre l'interès del tercer sector i l'economia social per una banca ètica*, FETS ha volgut valorar l'interès, la predisposició i la voluntat d'inversió del tercer sector i l'economia social per una banca ètica a Catalunya.

Per assolir aquest objectiu, FETS elabora i publica el desembre de 2004 el pla de viabilitat d'una entitat financera alternativa. Aquest document presenta un model de banca ètica on s'han definit les hipòtesis sobre l'estructura, la forma jurídica, les fases d'implantació, la cartera de productes i variables com preu, localització física i comunicació. El diagnòstic proposat s'ha basat en la valoració que han fet del model proposat les organitzacions del tercer sector i l'economia social que han participat en la investigació.

Aquesta recerca es posa en marxa al juny de 2005 i finalitza el desembre del mateix any i l'ha duta a terme, per encàrrec de FETS, l'Observatori del Tercer Sector.

Per tal de poder fer el diagnòstic proposat, és necessari conèixer quins són els hàbits bancaris d'aquestes organitzacions que seran els futurs clients de la banca. I és l'aproximació a aquesta realitat el que ens permet valorar quins requisits hauria de complir un model de banca ètica per tal de donar resposta al sector.

2. LA RECERCA REALITZADA

Aquest estudi s'emmarca dins el desig de FETS de conèixer l'interès del tercer sector i l'economia social de disposar d'una banca ètica activa a Catalunya i quin ús en faria.

Així, al llarg de l'any 2004 i, en un esforç per fer aterrar el projecte, FETS elabora i publica el pla de viabilitat d'una entitat financera alternativa. Aquest document presenta un model de banca ètica on s'han definit les hipòtesis sobre l'estructura, la forma jurídica, les fases d'implantació, la cartera de productes i variables com preu, localització física i comunicació.

L'objectiu principal d'aquesta recerca és:

Diagnosticar l'interès del tercer sector i l'economia social per la implantació d'una banca ètica a Catalunya.

Aquest objectiu es concreta en:

- Valoració de l'interès, la predisposició i la voluntat d'inversió de les organitzacions del tercer sector i l'economia social per un projecte de banca ètica a Catalunya.
- Reflexió sobre els elements clau per al desenvolupament efectiu d'una banca ètica a Catalunya.

Objectius addicionals derivats de la pròpia recerca són:

- Identificar els hàbits bancaris de les organitzacions del tercer sector i l'economia social (tant pel que fa a l'ús d'entitats bancàries com a l'operativa de les organitzacions).
- Detectar el grau de coneixement i la valoració del que la banca ètica representa per a les organitzacions.
- Validar el model de banca ètica proposat: variables principals (localització, preu, canals de participació...) i cartera de productes.

El fet d'haver contactat amb gairebé 200 entitats del tercer sector i l'economia social ha fet possible assolir un altre objectiu addicional que és generar la complicitat de les organitzacions envers el projecte de FETS.

Aquesta recerca s'ha desenvolupat en diverses fases i cadascuna d'elles s'ha tractat amb una metodologia diferent. A l'annex I es pot trobar una descripció detallada de cada fase i la metodologia emprada.

FASE I: Revisió bibliogràfica

FASE II: Entrevistes personals

FASE III: Enquestes telefòniques

FASE IV: Redacció de l'informe

Els resultats que es presenten en aquest informe es basen en l'estudi realitzat a 187 entitats, 146 del tercer sector i 41 de l'economia social. Tanmateix, una altra variable que s'ha tingut en compte per a la selecció de la mostra ha estat la pertinença a FETS.

3. UN MODEL DE BANCA ÈTICA

3.1. Premisses del model

El model de banca ètica sobre el qual treballa FETS se sosté en les premisses següents:

- 1 Posar el centre d'atenció en l'àmbit local per tal de millorar les condicions de vida de la col·lectivitat.
- 1 Trobar la dimensió idònia per garantir un funcionament eficient i una gestió democràtica.
- 1 Definir un model de creixement sostenible que permeti trobar la massa crítica per determinar en cada moment els canvis organitzatius i de negoci adequats. Ha de cercar un desenvolupament deslligat d'estructures piramidals vinculades únicament al creixement de magnituds quantitatives per tal d'evitar que l'èxit la faci esdevenir una entitat conservadora.
- 1 Aplicar els principis cooperatius d'ajut mutu o de solidaritat per tal d'aconseguir una autogestió en l'estalvi en què l'oposició d'interessos entre prestador i prestatari no tingui sentit, ja que són les dues cares de la mateixa moneda que s'asseuen per prendre les decisions.
- 1 Prioritzar i potenciar un flux financer orientat èticament i sensibilitzat cap a les conseqüències no econòmiques de les accions econòmiques.
- 1 Entendre que el crèdit, en totes les seves formes possibles, és un dret humà.
- 1 Articular un projecte en el qual l'eficiència i l'austeritat tinguin una presència destacada, ja que són components de la mateixa responsabilitat ètica.
- 1 Possibilitar que el benefici obtingut de la possessió i l'intercanvi de diners sigui conseqüència d'una activitat orientada al bé comú, i que aquest sigui distribuït equitativament entre tots els subjectes que han contribuït a la seva realització.
- 1 Optar per la màxima transparència de totes les activitats, ja que aquesta és una condició fonamental en qualsevol activitat de finances ètiques.

- 1 Afavorir la participació en les decisions de l'empresa, no només per part dels socis, sinó també dels estalviadors.
- 1 Ser una institució que accepta els principis de la banca ètica i orienta l'activitat d'acord amb aquests.

3.2. Principis ètics

Principi d'ètica aplicada

L'entitat ha de dur a terme una tasca contínua de reflexió sobre l'aplicació dels principis que han d'orientar la seva acció per tal d'actualitzar-la d'acord amb les exigències ètiques de la societat.

Principi de coherència

Proporcionar a la societat la possibilitat d'evitar la paradoxa participativa de manifestar-se en actes i campanyes per una economia més humana, mentre que els seus estalvis poden estar contribuint a finançar just el contrari.

Principi de compatibilitat

Aplicar el principi de la compatibilitat entre rendiment financer i social de manera que un aspecte no vagi deslligat de l'altre.

Principi de participació

Els socis o accionistes han de participar en la definició de la política ètica de l'entitat i en la prioritització dels criteris, fet que implica que els inversors/estalviadors, sense distinció de capital, els prestataris i treballadors, tots són sobirans de l'entitat.

Principi de transparència

La transparència, a banda de demostrar que s'intenta aplicar els principis ètics aprovats, suposa un segon nivell d'implicació dels ciutadans en la gestió i l'aplicació dels principis ètics en l'activitat diària, tant pel que fa a la destinació dels recursos del banc com a l'origen.

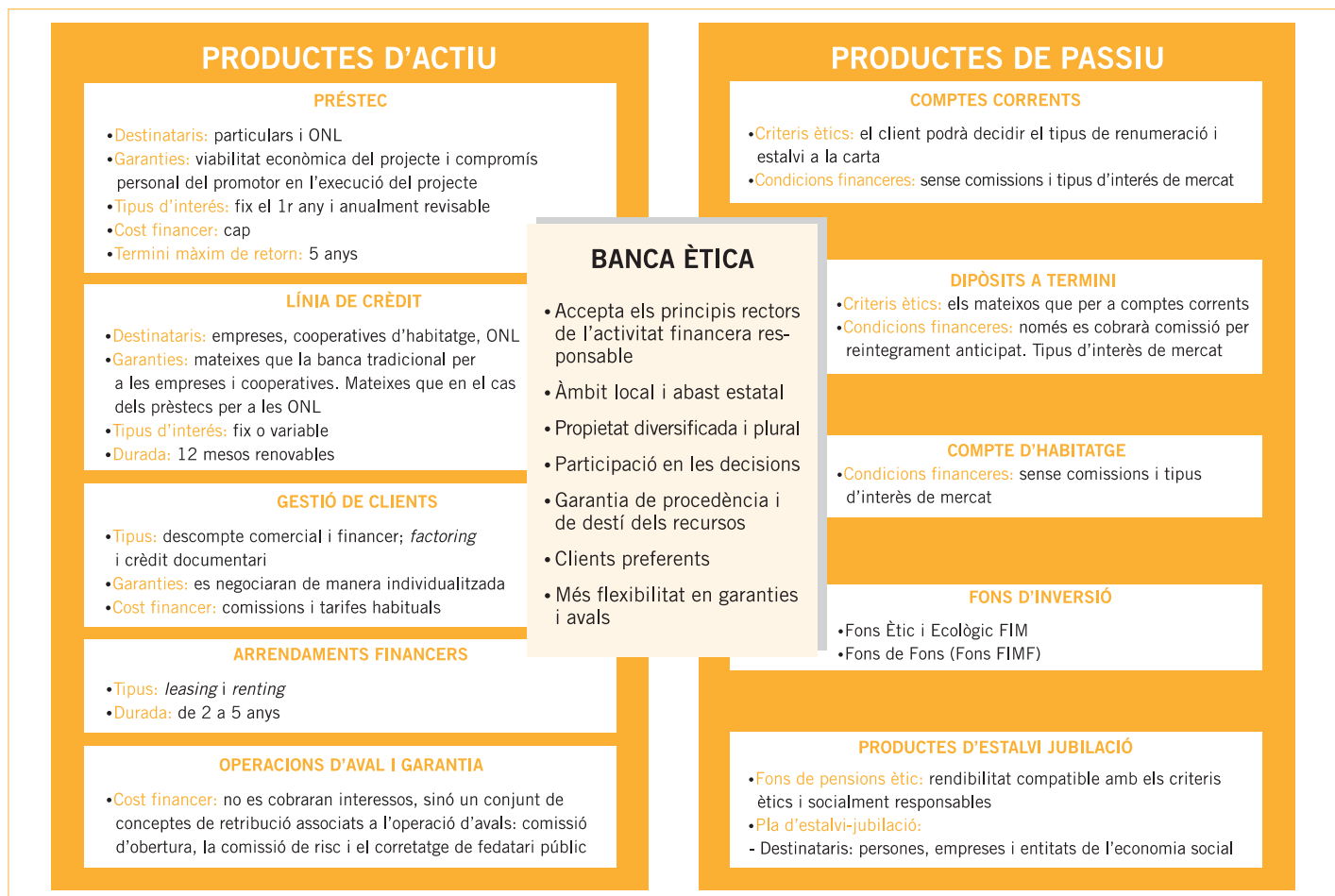

Principi d'implicació

El resultat d'una anàlisi de balanços exclusivament financera ignora les implicacions socials, mediambientals i distributives, de manera que efectua un còmput equivocat dels resultats, positius o negatius, de la iniciativa de la inversió. El propòsit de la inversió ètica és fer explícites aquestes implicacions.

3.3. Cartera de productes general

A continuació, es presenta un esquema de la cartera de productes general i les condicions financeres proposades en aquest model.

GRÀFIC 1: Motius principals que determinen l'elecció d'una entitat bancària

4. ELS HÀBITS BANCARIS DEL TERCER SECTOR I L'ECONOMIA SOCIAL

Per tal de poder fer el diagnòstic sobre l'interès del tercer sector i l'economia social per una banca ètica a Catalunya, és necessari conèixer quins són els hàbits i les necessitats financeres d'aquestes organitzacions que seran els futurs clients de la banca.

És l'aproximació a aquesta realitat el que ens permet valorar quins requisits hauria de complir un model de banca ètica per tal de donar resposta al sector.

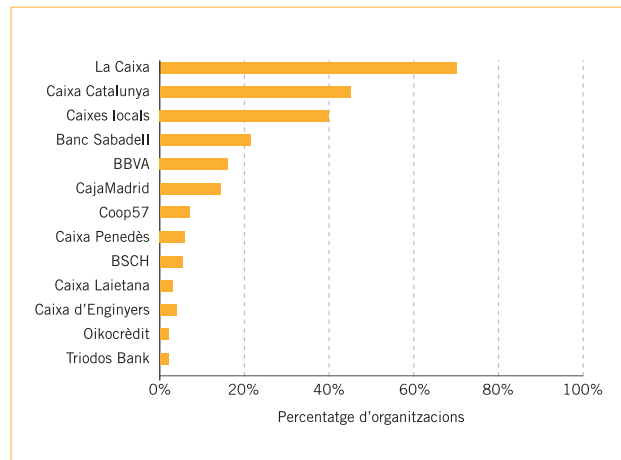
4.1. Entitats bancàries més utilitzades

La diversificació d'entitats bancàries és una tònica en gairebé totes les organitzacions entrevistades. Aquestes són conscients de la importància de no dependre només d'una entitat, per seguretat i també perquè així poden negociar millors condicions financeres, encara que «la majoria dels bancs i caixes ofereixen productes i serveis similars i no mostren especial sensibilització cap al sector social».

Els resultats mostren que l'entitat bancària més utilitzada per les organitzacions entrevistades és La Caixa. No obstant això, la majoria de les organitzacions aclareixen que possiblement aquesta opció no sigui la més coherent amb la seva finalitat, però aquesta societat està «mancada d'una alternativa més ètica».

Més de la meitat de les organitzacions entrevistades treballen alhora amb La Caixa i Caixa Catalunya. Les entitats consideren que gràcies a la Fundació Un Sol Món, Caixa Catalunya s'acosta molt més a la seva finalitat inicial. Les caixes locals com la Caixa Tarragona, Caixa Manresa i, finalment, la Caixa Sabadell són la tercera opció més utilitzada per les organitzacions, sobretot en aquells casos en què duen a terme una tasca molt arrelada al territori.

Si prenem com a referència el sector amb el qual estem treballant, podríem pensar que la utilització de bancs hauria

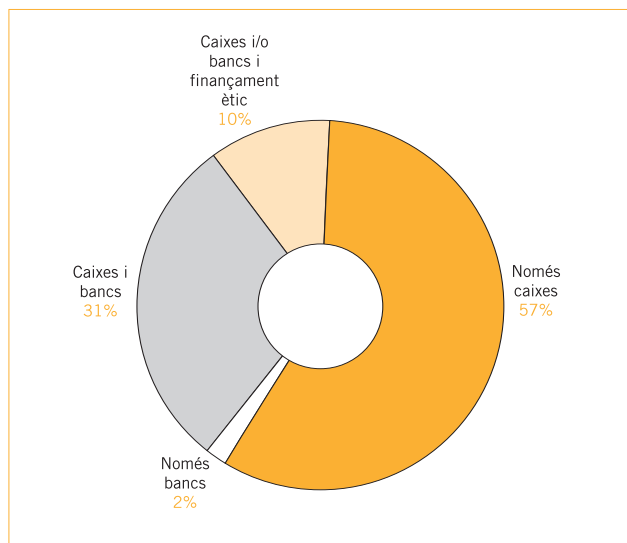

GRÀFIC II: Entitats bancàries més utilitzades per les organitzacions

de ser minoritària. Malgrat això, constatem que el Banc Sabadell i el BBVA compten amb presència entre les entitats. Val a dir que la majoria d'entitats fan ús dels bancs com a clients de passiu, més que per canalitzar la seva operativa diària. Més de la meitat de les organitzacions utilitzen només les caixes i gairebé una tercera part opten per alternar entre banc i caixa. Un 10% de les entitats que han participat en aquesta recerca fan ús d'instruments financers alternatius (amb entitats com Coop57, Oikocrèdit i Triodos Bank) a part d'utilitzar bancs i caixes.

Pel que fa a si, en la suposada implantació d'una banca ètica, es deixaria de treballar amb altres entitats bancàries, la gran majoria de les organitzacions han respost negativament. Els motius expressats són els següents:

- Si es tenen diferents entitats bancàries es pot accedir a millors condicions financeres.
- Vinculació a una entitat determinada perquè és allà on es reben moltes de les subvencions.

GRÀFIC III: Percentatge d'utilització d'entitats bancàries

- Necessitat de treballar amb entitats d'elevada implantació territorial per tal de facilitar la dinàmica d'obtenció de donatius.

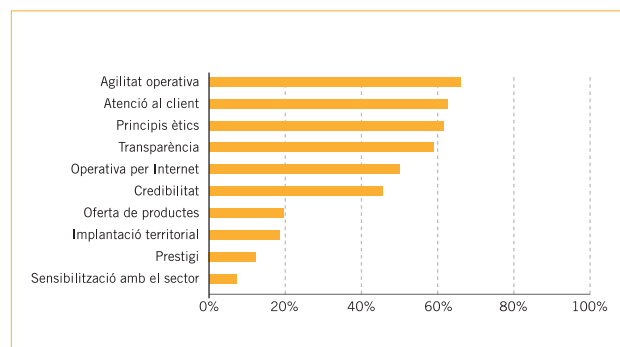
«Mai es pot dependre només d'un banc; no podrien donar resposta a totes les necessitats. La banca tradicional ja demana als seus clients que diversifiqui.»

Extret d'una entrevista

- Complexitat a l'hora de realitzar el traspàs de l'operativa d'una entitat bancària a una altra.
- Només un percentatge molt petit d'organitzacions del tercer sector (inferior al 5%) ha afirmat que operaria íntegrament amb la banca ètica si aquesta demostra solidesa.

4.2. Característiques d'una entitat bancària

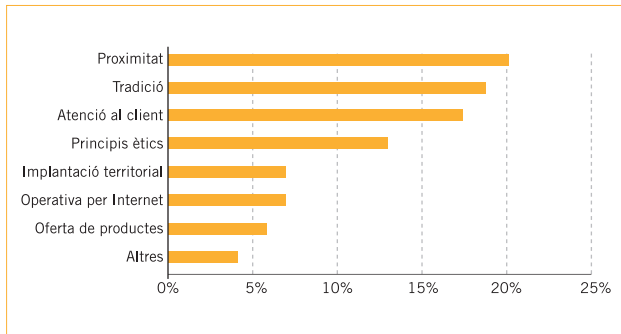
Les organitzacions valoren positivament una entitat bancària principalment quan opera amb agilitat i ofereix un bon servei d'atenció al client, resolutiu i eficaç. Paral·lelament, no s'obvia que l'entitat bancària treballi sota un mínim de principis ètics i sigui al màxim de transparent. Així, la transparència i els principis ètics són factors molt valorats per les organitzacions grans, seguit de l'agilitat operativa; per la seva banda, les entitats petites valoren més que les entitats bancàries mostrin sensibilització amb el sector i que alhora rebin una bona atenció.

GRÀFIC IV: Què valoren les organitzacions d'una entitat bancària

Així, s'han identificat dos conjunts de característiques: unes, relacionades estrictament amb l'operativa del banc, i unes altres, relacionades amb com s'ofereix.

La majoria d'organitzacions, independentment de la seva naturalesa, dimensions o àmbit de treball, trien les entitats bancàries amb les quals treballen per criteris pràctics. Bàsicament busquen la proximitat de tracte, que es pot traduir en una atenció personalitzada i un bon coneixement de les necessitats financeres de l'organització per part del banc. El grau de confiança que aquest genera pot determinar que una organització treballi amb una entitat bancària o amb una altra.

GRÀFIC V: Motius principals que determinen l'elecció d'una entitat bancària

Un altre motiu destacable és la tradició, que es tradueix una altra vegada en una relació de confiança: «Va ser la primera entitat amb què van treballar i ja tenim una relació de confiança».

En general, les organitzacions no oblidem els principis ètics que hauria de complir la seva opció bancària. De fet, el debat sobre si l'opció que han escollit té un mínim de coherència amb la finalitat i objectius de l'organització és al cap de tothom.

«Som coherents en la mesura del possible. El primer és tenir cobertes les necessitats financeres.»

Extret d'una entrevista

Una alta implantació territorial (és a dir, disposar d'una xarxa extensa d'oficines) i una bona operativa per Internet tenen també una influència positiva.

5. SOBRE L'OPERATIVA BANCÀRIA DE LES ORGANITZACIONS

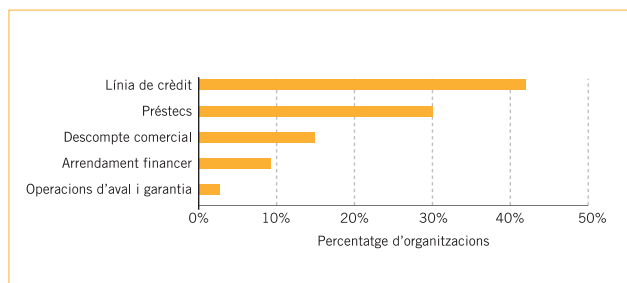

5.1. Productes utilitzats

En general, les organitzacions del tercer sector i l'economia social es poden definir com a clients d'actiu de les entitats bancàries; és a dir, tenen més necessitats de finançament que capacitat d'inversió.

S'ha de tenir en compte que quan es parla de productes d'actiu es fa referència a aquelles operacions que realitza el banc que impliquen prestar recursos als seus clients, amb una retribució que pagaran en forma de tipus d'interès.

La gràfica següent mostra els productes d'actiu més utilitzats per les organitzacions.

GRÀFIC VI: Productes d'actiu més utilitzats

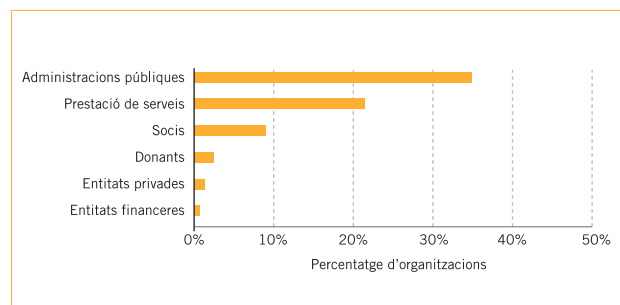
Les operacions de passiu són aquelles que permeten a les entitats financeres captar recursos financers i, a canvi, es comprometen al pagament, generalment en forma d'interès, d'una rendibilitat als clients.

Els comptes corrents són el producte de passiu més bàsic i d'ús més generalitzat entre les organitzacions (independentment de les seves dimensions, naturalesa i àmbit de treball). Els motius són clars: es tracta de dipòsits a la vista dels quals es pot disposar en qualsevol moment sense cap cost; a més, admeten qualsevol tipus de domiciliacions de rebuts, nòmines, factures dels proveïdors, etc.; i es demana-

rà sempre que el client desitgi contractar un altre servei o producte financer. L'operativa diària de qualsevol organització necessita un compte corrent.

5.2. Sobre l'estructura de finançament de les organitzacions

La realització de les activitats que són pròpies a l'organització per a l'assoliment de la seva missió passa per la necessitat de cercar el finançament.

GRÀFIC VII: Fonts de finançament majoritari de les organitzacions

A continuació, es mostra que hi ha dues tòniques en el finançament de les d'organitzacions:

- Grau de dependència d'alguna de les fonts.
- Diversificació de fonts. Les organitzacions tenen clar que per reduir la dependència d'una determinada font és important diversificar, és a dir, tenir repartida la procedència dels recursos. «Hem de trobar l'equilibri entre les diferents fonts perquè en cas que una falli, la repercussió en l'execució de les nostres activitats sigui mínima.»

Les gràfiques següents mostren les fonts de finançament que més utilitzen les organitzacions. Val a dir que més d'un terç de les organitzacions (la majoria grans) es finança en més del 75% amb recursos que provenen d'administracions

«El 87% de les organitzacions del tercer sector i el 62% de les organitzacions de l'economia social reben ingressos d'administracions públiques.»

públiques, seguit per la prestació de serveis i, en menor mesura, amb socis i donants. Un percentatge molt petit d'organitzacions (bàsicament grans i petites) utilitza entitats privades i financeres com a fonts de finançament preferents.

6. EL TERCER SECTOR, L'ECONOMIA SOCIAL I LA BANCA ÈTICA

6.1. Coneixement del concepte de banca ètica

Durant la realització del treball de camp s'ha preguntat a les organitzacions com definirien una banca ètica. Les respostes han estat diverses, però totes enfocades cap a un mateix punt, «una entitat financera dedicada al sector social i que vigila les seves inversions».

En general, les organitzacions tenen un coneixement, com a mínim bàsic, sobre el concepte de banca ètica. Cal assenyalar que el grau de coneixement i sensibilització augmenta considerablement si l'organització és membre de FETS, i a més, lògicament si està vinculada a Coop57 o Oikocrèdit.

«Els diners de què disposen s'han d'invertir en projectes ètics, socials, mediambientals i de justícia. Ha de tenir una gestió i propietat participativa (els membres han de poder decidir sobre el destí dels diners).»

«Banca que treballa amb principis ètics. Vigila el tipus d'empresa en les quals s'inverteix -destí dels fons, banca sense ànim de lucre. Que tingui condicions òptimes i que tingui en compte les dificultats del sector. Que sigui una societat cooperativa.»

«És un concepte interessant. Fer banca ètica significa posar l'economia al servei de les persones, encara que posar aquesta idea en pràctica en aquest món globalitzat és molt més complicat.»

Extret d'una entrevista

Malgrat això, el nom crea contradiccions entre les entitats: «banca què?», «com pot ser ètica una banca?». Aquells que es plantegen aquestes preguntes o que hi han reflexionat

més sobre el tema, en general pensen que cal avançar cap a una banca sostenible o socialment responsable, però dins el sistema tradicional.

En aquest sentit, una reflexió comuna per part d'un gran sector d'organitzacions és la consideració que en els seus orígens les caixes eren molt similars a un banc ètic.

«El terme 'banca ètica' no és molt adequat; pot dur a plantejaments equivocats. Tenir una banca que contempla els exclosos del sistema tradicional està molt bé, però saber a on s'inverteixen els diners és molt més complicat en aquest món globalitzat (...). Encara que el projecte d'una banca ètica no sigui estrictament viable, cal lluitar per l'efecte que pot provocar en la banca tradicional.»

Extret d'una entrevista

En canvi, avui dia són percebudes com a entitats que han avançat molt cap a la bancarització. Aquesta percepció fa que les organitzacions més sensibilitzades envers la banca ètica i les finances ètiques busquin alternatives. Són aquestes organitzacions les que demostren que tenen millor coneixement de les iniciatives de finançament alternatiu que estan funcionant actualment.

Arran de les diferents entrevistes realitzades pensem que pot haver-hi certa confusió entre el que implica la banca ètica pel que fa a l'obtenció de rendiments i/o beneficis. La banca ètica, no pel fet de ser-ho ha de deixar d'obtenir beneficis, sinó tot el contrari, «el banc ètic ha de ser rendible. La gent no està disposada a perdre». El que la diferenciarà de la banca tradicional és en què s'inverteixen els diners dels inversors.

6.2. Valoració del model de banca ètica

Un dels objectius de la recerca era conèixer la valoració que fan les organitzacions del model de banca ètica definit. Els paràmetres valorables es basen en les premisses definides sobre la localització, cartera de productes, condicions financeres (cost, rendibilitat...), canals de participació i traçabilitat de l'origen i destí dels diners.

«Els termes 'banca' i 'ètica' són oposats. La idea és treballar aspectes com la transparència, la presa de decisions per fer la banca tradicional més ètica.»

Extret d'una entrevista

Xarxa d'oficines

El model de banca ètica que s'ha valorat en aquesta recerca proposa l'obertura d'una única oficina física a la ciutat de Barcelona. Acostumats a treballar amb entitats que tenen una gran implantació territorial, s'ha preguntat a les organitzacions si el fet que només hi hagués una oficina física els suposaria alguna dificultat, o els impediria vincular-se a l'entitat.

«Per començar, no m'agrada el nom de banca ètica perquè exclou les vies existents; pressuposa que les altres entitats no són ètiques. Ja existeixen fons d'inversió que tenen impacte social.»

Extret d'una entrevista

Sobre aquest tema, més de la meitat de les organitzacions afirmen que no els suposaria cap problema i podrien adaptar-s'hi, sempre que hi hagi una operativa per Internet àgil i eficaç i es pugui treure diners d'altres caixers per resoldre el tema de la liquiditat.

Les organitzacions socials han hagut d'establir des del seu naixement una relació de molta confiança amb les entitats bancàries. Això ha estat conseqüència de la necessitat de donar-se a conèixer amb les seves especificitats davant el sector de la banca i poder gaudir així d'unes condicions financeres millors.

«Les caixes, als seus orígens, van ser bancs ètics. El problema és que ara estan molt bancaritzades i han perdut el caràcter social.»

Extret d'una entrevista

La confiança no s'aconsegueix treballant només per Internet o per via telefònica. Tenir oficines físiques a prop afavoreix el tracte personalitzat i l'establiment d'aquest tipus de relacions. A més, la majoria de les entitats consideren que rebre una atenció personalitzada és molt important perquè demanen respostes àgils: «Que sempre que truquis et respongui una persona que et doni una resposta àgil; estem parlant de diners!».

La cartera de productes

El model de banca que s'ha valorat en aquesta recerca comercialitzarà uns productes d'actiu similars a qualsevol banc tradicional; encara que en una primera fase del projecte, la cartera serà més reduïda.

S'ha preguntat a les organitzacions si la cartera de productes que es proposa cobriria les seves necessitats financeres. Gairebé el 80% de les organitzacions han respost que veuen la cartera de productes «bastant raonable», encara que es distingeixen tres perfils dins d'aquest grup:

- Aproximadament un terç de les organitzacions afirmen que aquests productes s'ajustarien a les seves necessitats però no han aprofundit en el detall del producte i les condicions financeres.
- Un altre terç estan d'acord amb els productes que s'ofereixen sempre que compleixin certes condicions finance-

res similars a les de la banca tradicional i, a més, es tinguin en compte les necessitats específiques de les organitzacions socials.

- L'altre terç restant els sembla bé la cartera de productes, però només n'utilitzarien algun.

Pel que fa als productes de passiu, la gran majoria de les organitzacions que han participat en aquesta recerca pensen que la cartera proposada cobriria les seves necessitats, i gairebé cap organització n'afegiria d'altres.

«Tots els productes d'actiu haurien d'anar dirigits als particulars, ONL i economia social, amb condicions especials.»

Extret d'una entrevista

La participació

La participació és un dels principis de la banca ètica. Malgrat tot, en el moment actual, alguna entitat afirma que estan «saturats de participació». És per això que moltes de les organitzacions entrevistades opinen que és important, però que cal definir què s'entén per participació i quins espais de presa de decisió implica (definició de la política de l'entitat?, projectes on s'inverteixen els fons?...).

«No hi hauria temps de participar en la presa de decisions. Seria important ser consultats en moments determinants, sobretot al principi, en el moment de definir la política de l'entitat.»

Extret d'una entrevista

En la línia del que s'ha comentat al paràgraf anterior, el factor temps determina, en alguns casos, el grau d'implicació i participació de les entitats. És per això que demanen canals de participació àgils i que es puguin contrastar els resultats.

Els canals de participació que proposen la majoria de les entitats són assemblees bianuals o anuals on es puguin definir la política de l'entitat i on es rendeixin comptes. Altres canals de participació proposats són: jornades de treball, butlletins semestrals, pàgina web actualitzada, que els associats tinguin accés al mapa de polítiques generals (preu, inversions, riscos, confiança) i puguin contrastar si la política s'està assolint o no, entre d'altres.

Altres aspectes

El sentiment generalitzat és que la banca tradicional no s'apropa a les necessitats del tercer sector i l'economia social. Per això, gairebé totes les entitats donen una atenció especial a les condicions financers d'aquests productes i al cost.

Si la nova entitat només té una oficina única a la ciutat de Barcelona, encara que disposi d'una bona atenció telefònica, necessita comptar amb una operativa virtual des de la qual es puguin fer bona part de les operacions que una organització necessita.

6.3. La banca ètica que desitja el tercer sector i l'economia social

Després d'analitzar els hàbits bancaris de les entitats que han participat en la recerca i de valorar el model de banca ètica que es proposa, es pot dir que hi ha unes premisses que caldria que es tinguessin en compte davant la implantació d'una banca ètica a Catalunya.

A grans trets, es podria resumir en una frase com hauria de ser la banca ètica: àgil, sòlida, solvent i de confiança.

La majoria de les organitzacions entrevistades estan sensibilitzades i són properes a un possible projecte de banca ètica a Catalunya. Així mateix, tenen bastant clar quins requisits li demanarien com a clients. Aquesta secció recull informació sobre com veuen les organitzacions del tercer sector i l'economia social una banca ètica, i presenta algunes reflexions sobre els elements clau per al desenvolupament efectiu.

Pel que fa a la proximitat i la implantació territorial

Atès que la banca ètica no podrà tenir una implantació territorial com la banca tradicional, per facilitar l'accés als possibles clients cal que tinguin a la seva disposició una bona operativa per Internet i que puguin ser atesos telefònicament davant de possibles dubtes derivats de la gestió del dia a dia, així com rebre un bon assessorament. Cal també que l'atenció que s'ofereixi sigui personalitzada i permeti oferir solucions a la mida dels diferents tipus de client.

A banda, caldria suplir la manca d'oficines (sobretot per facilitar l'obtenció de cash) i oferir la possibilitat d'operar amb els caixers automàtics d'altres entitats o xarxes sense que suposés cap cost afegit per al client. Un exemple per tenir en compte seria el de la Caixa d'Enginyers.

Agilitat operativa

És una condició indispensable. Qualsevol servei de nova implantació que vulgui sortir al mercat amb un mínim d'impuls ha d'oferir una operativa àgil. És una de les condicions que podria minimitzar l'impacte que només hi hagi prevista una oficina física en tot el territori català. Un servei eficaç i eficient, que pugui oferir respostes ràpides a les situacions que plantegin els clients.

Ús de targetes

S'entén que tot i que la meitat d'entitats no utilitzen cap tipus de targeta, la banca ètica les hauria de contemplar com un servei per oferir tan aviat com sigui possible. En cas contrari, dificultaria molt l'operativa diària, sobretot en clients particulars.

Sobre la cartera de productes

Moltes entitats grans i de l'economia social no s'han vist reflectides com a públic objectiu dels productes que s'han presentat. Així, caldria definir amb més detall els productes i adaptar-los a les necessitats financeres de les entitats amb un volum pressupostari més elevat. També s'haurien de tenir en compte les especificitats de les entitats de l'economia social davant les entitats del tercer sector. Finalment, cal que sigui una

banca competitiva, que tingui una operativa àgil i afavoridora, sensibilitzada amb les necessitats del sector, i que ofereixi els mateixos productes i condicions que la banca tradicional.

Canals de participació

Pel que fa als canals de participació, caldria que fossin clars, àgils i ben definits. Una proposta seria mitjançant sistemes de participació electrònica que es podrien fer servir en aquells casos en què es considerés imprescindible demanar la participació (acordat per l'assemblea). Les entitats socials estan «saturades de participació» i sovint es queixen de la poca rendibilitat que tenen els processos participatius. És per això que es creu convenient que les persones escollides per formar part de la junta comptin amb la confiança de la majoria de socis.

«Ara és un bon moment per a la implantació d'una banca ètica. La gent està sensibilitzada. Per a FETS és fonamental establir aliances.»

Extret d'una entrevista

Com s'ha esmentat a l'informe, cal mantenir informats els socis de qualsevol canvi significatiu que pugui afectar la presa de decisions. Les assemblees serien un lloc de debat i acords, però la informació hauria de ser un pas previ; es podria vehicular a través de la pàgina web (publicació de memòries d'activitat, etc.) o a través de correu electrònic.

Sobre la viabilitat de traçar l'origen i el destí dels diners

No és viable exigir que l'origen del diner sigui ètic, tot i que fóra aconsellable establir certs mecanismes de control. Entitats d'experts recomanen no acceptar diners en metàl·lic, sinó xecs bancaris; avisar els inversors que s'informarà a hisenda; no acceptar inversions anònimes; crear filtres amb empreses que posin segells de garantia, entre d'altres.

Pel que fa al destí, a l'empresa privada ja existeixen mecanismes, com per exemple les auditories, que assegurin

que els diners s'inverteixen de manera responsable. A banda, hauria d'haver-hi un grau de confiança en les persones dipositàries dels fons, ja que és impossible controlar tots els nivells de la cadena.

«Anar de la mà dels ajuntaments i entitats amb cert nom, sí (és a dir, qui té un padrí es bateja!), però una banca ètica ha de ser independent quant a ideologia i també econòmicament.»

Extret d'una entrevista

Deixant enrere les reflexions sobre les característiques d'una banca ètica, ens agradaria posar l'èmfasi també en un seguit de recomanacions pel que fa a l'estratègia de visibilització de la nova entitat.

Per començar, algunes de les persones entrevistades han advertit que cal que el projecte gaudeixi de la credibilitat del seu públic objectiu. En aquest sentit, fan alguns suggeriments com iniciar una bona campanya de sensibilització per donar-la a conèixer, o bé que persones de renom avalin el projecte per tal de donar-hi notorietat i credibilitat.

En aquest sentit, el paper de FETS com a impulsor de la banca ètica a Catalunya és fonamental i també demanat pels seus membres. La creació d'un marc de trobada entre les organitzacions socials i les caixes d'estalvi, i l'establiment d'aliances estratègiques seran activitats clau per fomentar la creació d'una banca ètica a Catalunya.

Pel que fa a l'impuls inicial per tirar endavant el projecte, hi ha diverses alternatives, per exemple, comptar amb una inversió pública inicial i, sobretot, amb el suport incondicional per part de les entitats del tercer sector i l'economia social.

7. L'INTERÈS DEL TERCER SECTOR I L'ECONOMIA SOCIAL PER LA BANCA ÈTICA

Amb l'objectiu de poder mesurar l'interès de les organitzacions per la banca ètica, hem creat diferents perfils a partir de les actituds manifestades.

Hi ha dues fonts d'informació que s'han fet servir per realitzar les tipologies: les derivades de l'estudi quantitatiu i altres procedents del qualitatiu que els complementen.

Pel que fa a la informació procedent de les entrevistes realitzades (qualitatiu) poden ser: la curiositat de la persona entrevistada a l'hora d'obtenir més informació, la rapidesa d'implicació al projecte i la intenció mostrada en la implicació en el projecte.

Pel que fa a la informació procedent de l'estudi quantitatiu, hi ha cinc premisses bàsiques utilitzades:

- 1 Actitud davant d'un cost més alt dels productes i un menor rendiment per inversió en benefici social.
- 2 Valoració de la cartera de productes
- 3 Valoració de la necessitat de disposar targetes de dèbit/crèdit des del començament.
- 4 Actitud davant de l'obertura d'una única oficina física a la ciutat de Barcelona.
- 5 Ser clients d'alguna entitat de banca ètica a l'actualitat.

Amb totes aquestes informacions quantitatives i qualitatives s'han obtingut quatre perfils:

- 1 **Els convençuts:** representen un 12% del total d'organitzacions que han participat en aquesta recerca. Pensen que ara és un bon moment per a la implantació d'una banca ètica i no dubtarien a participar-hi activament a tots els nivells. Al mateix temps, molts d'aquests ja treballen amb algunes institució d'aquest tipus.
- 2 **Els positius:** representen un 32% del total d'organitzacions. Estan d'acord amb el projecte d'implantar una banca ètica a Catalunya i li farien costat de manera testi-

monial participant amb alguns productes.

- 3 **Els neutrals:** representen un 39% del total d'organitzacions. Creuen que la implantació d'una banca ètica a Catalunya és viable, però esperaran que el projecte estigui consolidat per participar-hi.
- 4 **Els qui no hi creuen:** representen un 5% del total d'organitzacions. Bàsicament no creuen en la creació d'una banca ètica a marge del sistema tradicional i, per tant, no veuen viable el model de banca ètica proposat, encara que donen suport a l'existència d'instruments d'inversió socialment responsables.

Al llarg d'aquest apartat, s'explicarà en detall cadascun d'aquests perfils, com s'han valorat i el volum de préstec i/o inversió amb el qual estarien disposats a participar en aquest projecte de banca ètica.

7.1. Tipologies detectades

Perfil 1: Els convençuts

Representen el percentatge d'organitzacions (12%) que estarien disposades a participar més activament, i per tant donarien un impuls fort al projecte d'implantar una banca ètica a Catalunya.

Qui són?

Són aquells que creuen profundament que el mercat financer català necessita una entitat financera que estigui més a prop de les seves necessitats, que sigui capaç d'absorbir al col·lectiu exclòs del sistema tradicional, que sigui participativa i, sobretot, que es basi en criteris ètics a l'hora de realitzar les inversions. Es mostren molt engrescats amb el projecte i estarien disposats a operar immediatament amb una entitat com la proposada.

Les organitzacions que s'identifiquen amb aquest perfil són organitzacions que, tot i la seva mida (mitjana o gran), no tenen una operativa excessivament complexa. Per això, no els suposaria molts problemes traspasar-ne gran part a una entitat com la proposada.

«Existeix una base social per a aquest tipus de banca. Pel que fa a l'entitat, cobreix la necessitat de ser coherent. En el marc particular, existeix un sector molt sensibilitzat, però fins ara han d'invertir a la banca tradicional perquè no hi ha cap altra alternativa.»

Extret d'una entrevista

«Una part de la societat ho demana. La gent es comença a plantejar on van a parar els seus diners. Comença a haver-hi malestar amb la banca tradicional.»

Extret d'una entrevista

«Ara és un bon moment per a la implantació d'una banca ètica. Per a FETS, és fonamental establir aliances.»

Extret d'una entrevista

▸ Què diuen?

La frase que millor podria identificar aquest grup d'organitzacions és: «Ens hi apuntem!»; «Ara és un bon moment per a la implantació d'una banca ètica: el sector està sensibilitzat.»

Com hem valorat aquest perfil?

Les organitzacions que hem agrupat sota aquest perfil han demostrat una implicació immediata en el projecte i han manifestat el seu suport explicant que hi volen participar des d'un principi a tots els nivells. Han demanat més informació per conèixer millor el projecte, sobretot la que fa referència a les condicions financeres i l'ètica dels diferents productes: “el compte habitatge només es pot oferir en el cas que la vivenda estigui construïda sota uns paràmetres ètics: que no sigui especulativa, etc.”.

També han sol·licitat que se'ls informi dels resultats de l'estudi i de l'evolució del projecte, amb l'objectiu de poder estar al dia i implicar-s'hi tant com puguin.

Finalment, han demostrat molta curiositat al llarg de tota l'entrevista personal, a través de preguntes com: quan es farà? Tindrem vot les entitats? Com hi participarem? Podrem estar en els espais de decisió de la política de l'entitat?

A més, durant l'estudi quantitatiu han mostrat una actitud favorable davant dels quatre aspectes que s'han valorat en relació a la proposta, i dins el grup s'inclouen totes les que ja són clients d'entitats de finançament ètic (Oikocrèdit, Coop57 o Triodos Bank).

Perfil 2: Els positius

Representen gairebé una tercera part de les organitzacions (32%). Són un col·lectiu que cal tenir en compte pel fort suport ideològic i, en menor mesura, operatiu que poden donar al projecte.

Qui són?

Són organitzacions que creuen en el projecte de banca ètica i per això els agradaria donar el seu testimoni positiu operant amb aquesta, encara que de manera limitada en un principi, i sobretot, fent-ne difusió entre els seus usuaris.

Ideològicament hi fan costat i serien susceptibles de passar a ser convençudes, en la mesura que des de la nova entitat se'ls anés facilitant la incorporació, sobretot si s'ofereixen unes condicions financeres favorables.

Què diuen?

Creuen que cal donar suport al projecte perquè això donaria coherència a la seva missió com a organitzacions socials: «ja és hora que les organitzacions s'impliquin en una banca socialment responsable». Malgrat això, no canviarien tota la seva operativa a la nova entitat: o bé els resultaria més car, o bé necessitarien altres productes que no estan disponibles a la cartera inicial.

«Els petits canvis són poderosos. L'existència d'una banca ètica donarà la possibilitat de ser més coherents, encara que hauríem de veure si el projecte es consolida i l'oferta de productes és competitiva.»

Extret d'una entrevista

«Pot cobrir un sector de la societat (persones i entitats) que demanen un instrument financer alternatiu i amb productes escassos en la banca tradicional com els microcrèdits.»

Extret d'una entrevista

Com hem valorat aquest perfil?

Les organitzacions que hem agrupat sota aquest perfil han demostrat una implicació immediata amb el projecte, sobretot ideològicament. Pel que fa a l'operativa, començarien per obrir un compte corrent per manifestar-ne el suport.

Aquest col·lectiu ha demostrat curiositat al llarg de tota l'entrevista personal, sobretot quant als productes que s'oferiran, les condicions financeres, els mecanismes de participació i la data d'obertura. També han demanat que se'ls informi dels resultats de l'estudi i de l'evolució del projecte, amb l'objectiu de poder estar al dia i implicar-s'hi en la mesura del possible.

Durant l'estudi quantitatiu han mostrat una actitud favorable davant de la meitat dels aspectes que s'han valorat.

Perfil 3: Els neutrals

Representen el percentatge més alt de les organitzacions (39%). Cal tenir-lo en compte perquè són un grup important en nombre que donen suport al projecte ideològicament, però no el veuen tan viable per que fa a l'operativa.

Qui són?

Són aquells a qui els sembla bé l'idea, que comparteixen el projecte quant a objectius i ideologia, però que creuen que el prudent és esperar que la banca ètica que es proposa sigui un projecte consolidat per tal de començar a operar-hi de manera progressiva.

La majoria de les organitzacions d'aquest grup són grans i tenen una operativa complexa, és a dir, utilitzen una gran varietat de productes financers. Al llarg dels anys han establert una bona relació de confiança amb les entitats bancàries amb les quals operen i, en general, estan satisfets amb el tracte que reben i les condicions financeres que els ofereixen. Per a aquestes entitats, l'agilitat operativa i la solvència són factors que han de tenir en compte i dubten que una banca ètica com la proposada pugui oferir el mateix en un primer moment.

Què diuen?

La frase que identifica a aquest grup d'organitzacions és: «veure-ho per creure-ho!». Miren el projecte amb certa distància i escepticisme pràctic, és a dir, creuen que la banca ètica hauria de complir certes condicions per tal que pogués créixer amb èxit: que l'entitat sigui transparent, que doni confiança, que comparteixi criteris amb les entitats socials, que els productes i serveis que ofereixi siguin competitius i amb condicions similars a la banca tradicional (agilitat, solvència, etc.).

Com hem valorat aquest perfil?

Les organitzacions que hem agrupat sota aquest perfil valorarien participar amb algun producte, una vegada l'entitat hagi demostrat solidesa. Per tant, no participaran com a clients

en la fase inicial de construcció. Malgrat això, han mostrat bastant interès en els aspectes relacionats amb l'operativa, sobretot la cartera de productes i les condicions financeres.

«Participaria sempre que els productes que ofereixi siguin competitius, l'entitat doni confiança i comparteixi criteris amb les entitats del tercer sector.»

Extret d'una entrevista

«La implantació d'una banca ètica a Catalunya tindria moltíssima incidència sempre que transmeti credibilitat, confiança, garantia, seguretat i, sobretot, l'honestedat per part dels socis promotors. Hauria de ser una obra col·lectiva orientada al benefici però que inverteixi amb criteris ètics.»

Extret d'una entrevista

«Les entitats es motivaran si troben les mateixes condicions i avantatges que la banca tradicional: agilitat, facilitat d'accés al crèdit, que no hi hagi traves a l'hora de demanar diners, participació en la gestió (...). També serà necessària una bona campanya de màrqueting per tal d'evitar les possibles desconfiances.»

Extret d'una entrevista

Posen condicions a la seva participació. Participaran però cal que la banca ètica compleixi unes condicions.

Durant l'estudi quantitatiu han mostrat una actitud desfavorable davant la majoria dels aspectes valorats.

Perfil 4: Els qui no hi creuen

Representen el 5% de les organitzacions. Encara que reduït, és un grup que s'ha de tenir en compte per l'opinió que ens han donat sobre el model proposat.

«La implantació d'una banca ètica tindria impacte només per als qui pateixen exclusió financera. Mai podria competir amb el sistema tradicional. No té infraestructura ni implantació territorial suficient. Tindria problemes de rendibilitat i d'equilibri.»

Extret d'una entrevista

«Veuria el treball d'una banca ètica per atorgar crèdit a aquells que pateixen exclusió financera, tot i que si això es pogués fer des de la banca tradicional, molt millor.»

Extret d'una entrevista

«Trobo més viable que la banca tradicional comenci a incorporar dins la seva cartera de productes fons d'inversió ètics.»

Extret d'una entrevista

Qui són?

Són aquelles persones que no veuen viable crear una banca ètica a Catalunya al marge de la banca tradicional i per tant, no veuen viable el model de banca ètica proposat. En canvi, creuen de manera ferma que l'alternativa és impulsar i aprofitar les línies de productes ètics i d'inversió socialment responsable que ja existeixen en la banca tradicional.

Tot i que són poques les organitzacions que podríem encabir dins aquest perfil, són organitzacions petites, mitja-

nes i grans, que creuen que s'hauria de potenciar i aprofitar el que ja existeix i no crear una entitat per separat.

Què diuen?

La frase que identifica aquest grup d'organitzacions és: «no creiem en una banca ètica al marge de la banca tradicional...»; «cal anar creant consciència des del que tenim, no crear una entitat per separat».

Com hem valorat aquest perfil?

Les organitzacions que hem agrupat sota aquest perfil no creuen que el model de banca ètica proposat sigui viable. Pensen que mai no podrà arribar a ser una banca competitiva. Creuen que ja existeixen iniciatives ètiques i que el que cal és potenciar-les, no crear-ne de noves a part. Troben més interessant que la banca tradicional comenci a incorporar fons d'inversió ètics dins la seva cartera de productes i definir els indicadors que poden fer avançar cap a una inversió socialment responsable.

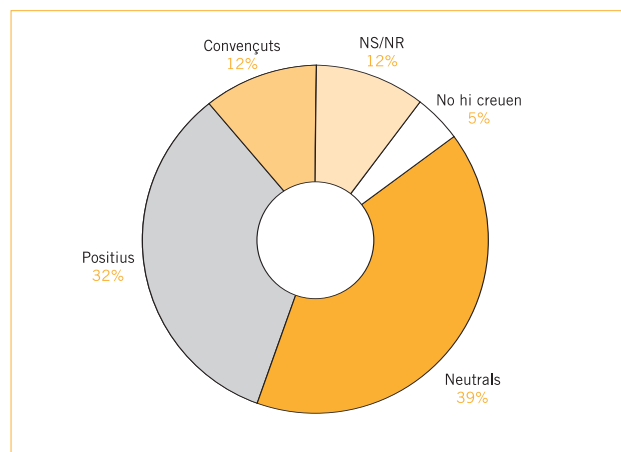
Encara que afirmen que no participarien d'aquest projecte, demanen més informació per tal d'opinar amb coneixement de causa.

Durant l'estudi quantitatiu han mostrat una actitud desfavorable davant dels quatre aspectes que s'han valorat.

7.2. Valoració dels perfils

La gràfica següent presenta el percentatge d'organitzacions que s'identifica amb cada perfil. Com a conclusió, val a dir que hi ha un 44% d'organitzacions que, en general, estan d'acord amb el projecte i hi donarien suport (en major o menor mesura) tant a nivell ideològic com operatiu.

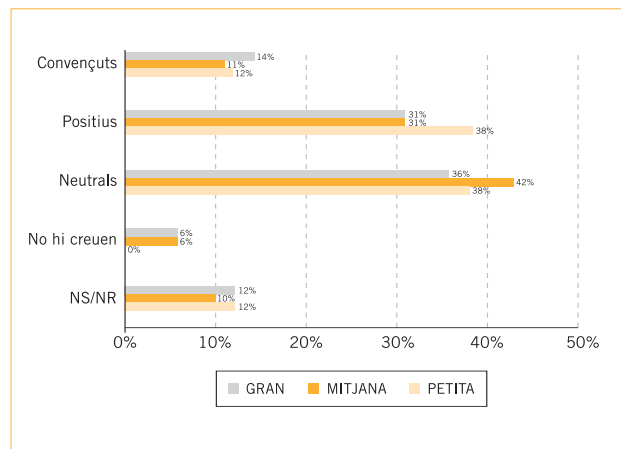
Pel que fa a la distribució de perfils segons la mida de l'organització, val a dir que no s'han trobat grans diferències. En general, les entitats més petites tenen una operativa molt reduïda que es limita a comptes corrents, préstec i línies de crèdit. La seva capacitat d'inversió és molt limitada, i moltes

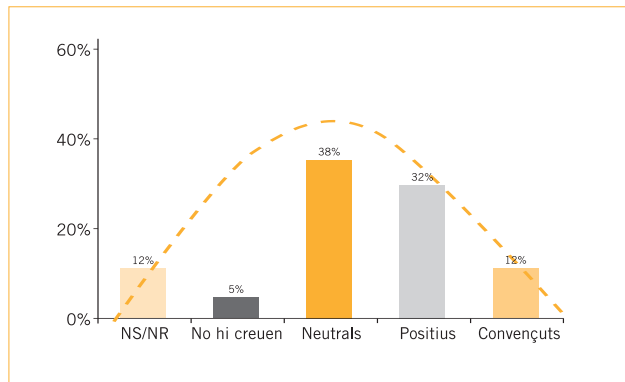
GRÀFIC VIII: Actitud envers el model de banca ètica

han trobat ja una opció que els permet du a terme aquesta operativa sense sentir-se incoherents amb els valors que defensen. De fet, aquest és l'únic grup en què cap entitat ha s'ha posicionat en el grup dels qui no creuen en el projecte.

D'una altra banda estan les organitzacions més grans les quals, en general, tenen operatives més complexes. És per

GRÀFIC IX: Distribució de perfils segons la mida de l'organització

GRÀFIC X: Distribució de perfils

aquest motiu que necessiten uns serveis i productes que el model de banca ètica proposat no podria oferir en un primer moment. A més, la gestió de l'entitat fa necessari tenir un cap de finances, fet que implica un major coneixement del món bancari. De fet, és aquest grup el que presenta major percentatge d'entitats convençudes amb el projecte i usuàries habituals d'entitats de banca ètica. No obstant això, també és significatiu el pes dels que esperarien que el projecte estigués consolidat i pogués oferir al màxim nombre de serveis en les millors condicions; és a dir, esperarien que la banca fos competitiva.

Les entitats mitjanes, les quals no tenen una operativa tan complexa com les entitats de mida gran, fan ús de productes de passiu com dipòsits a termini i fons d'inversió. Així, algunes d'aquestes entitats ens han manifestat la seva preocupació per saber on s'inverteixen els seus diners i se senten molt identificats amb la idea de crear una banca ètica. Com es pot veure a la gràfica següent, el percentatge més elevat de neutrals correspon a entitats de mida mitjana.

Totes aquestes observacions sobre a les respostes de les entitats mostren que, tot i que el perfil més nombrós és el dels neutrals, la diferència és molt reduïda amb els positius i, de fet, és major el nombre d'entitats que aposten pel projecte (positius i convençuts) que el de les que no es posicionen.

7.3. Sensibilització de les entitats

Al llarg de tot el treball de camp s'ha tingut la oportunitat de presentar un model de banca ètica a 187 organitzacions, fet que ens ha permès establir-hi un diàleg obert i que el tema de la inversió socialment responsable hagi estat al damunt de la taula al llarg dels cinc mesos que ha durat la recerca.

Aquells que han validat el model, aquells que hi han fet aportacions, els qui aposten per generar vies ètiques dins la banca existent... Tots pensen que cal apostar per una inversió socialment responsable. La recerca ha assolit l'objectiu de sensibilitzar el sector, alhora que també ha generat expectatives.

La majoria d'organitzacions han demanat que se'ls informi del procés que se seguirà arran d'aquest estudi. S'estigui o no d'acord amb el model plantejat, hi ha ganes de contribuir-hi.

És important, doncs, poder mantenir la tensió que ha creat l'estudi i utilitzar-la per donar impuls a les iniciatives ja existents, o bé per a la creació de la nova entitat.

8. ANNEXOS

I. La metodologia

1. Públics objectiu de l'estudi

En aquesta recerca s'ha treballat amb tres grups diferents, mostrats en el quadre següent:

GRUPS MOSTRA	JUSTIFICACIÓ
Entitats membres de FETS	Són organitzacions sensibilitzades amb les finances ètiques i que impulsen la implantació d'una banca ètica a Catalunya. Ens donen la seva opinió sobre la banca ètica des d'un entorn molt conscient i com a usuaris potencials.
Entitats del tercer sector no membres de FETS	Són organitzacions que poden oferir una visió panoràmica del tercer sector a Catalunya quant a hàbits i necessitats financeres. Ens donen la seva opinió sobre la banca ètica com a usuaris potencials.
Entitats de l'economia social no membres de FETS	Són organitzacions que poden oferir una visió panoràmica de l'economia social a Catalunya, quant a hàbits i necessitats financeres. Ens donen la seva opinió sobre la banca ètica com a usuaris potencials però des d'un entorn més comercial.

2. Eines d'anàlisi

Una característica d'aquest projecte és la combinació de diferents eines d'anàlisi per obtenir la informació necessària. Les diferents eines emprades han estat:

Revisió bibliogràfica

Ens proporciona un coneixement més profund sobre les finances ètiques i les inversions socialment responsables.

S'han consultat publicacions i llibres especialitzats.

Objectius:

- Conèixer els orígens de les finances ètiques, i els models i iniciatives de banca ètica a Europa i la resta del món.
- Identificar els trets diferencials entre els diferents models identificats.

Entrevistes personals

Han proporcionat un contacte directe amb el públic objectiu, alhora que ens ha permès recollir una informació qualitativa valuosa.

Objectius:

- Conèixer en profunditat els hàbits bancaris del tercer sector i l'economia social.
- Conèixer què pensen les organitzacions sobre la implantació d'una banca ètica a Catalunya i, en concret, sobre el model proposat.
- Determinar el grau d'implicació de les organitzacions en una banca ètica com la proposada.
- Sensibilitzar les organitzacions sobre el projecte de creació d'una banca ètica a Catalunya.

Enquestes telefòniques

Ha permès el contacte directe amb més de 400 organitzacions i, al mateix temps, recollir informació quantitativa a gran escala, la qual ha estat tabulada i modelitzada.

Objectius:

- Recolzar les dades recollides en el treball de camp qualitatiu que aportaven una informació rellevant.
- Construir els indicadors que han permès la modelització de l'actitud envers la banca ètica.
- Sensibilitzar les organitzacions sobre el projecte de creació d'una banca ètica a Catalunya.

3. Desenvolupament de la recerca

FASE	DESCRIPCIÓ	EINA	TASQUES INCLOSES	CALENDARI
I	Revisió bibliogràfica	Revisió bibliogràfica	- Coneixement del context històric de les finances ètiques - Identificació dels diferents models i iniciatives de banca ètica avui	Maig – Juny
II	Treball de camp qualitatiu	Entrevistes personals	- Determinació de l'univers de l'estudi - Elaboració del qüestionari-guió per fer les entrevistes personals - Realització de les entrevistes - Buidatge de les dades	Juny – Setembre
III	Treball de camp quantitatiu	Enquestes telefòniques	- Determinació de l'univers de l'estudi - Elaboració del guió de l'enquesta - Elaboració del manual de l'enquesta - Realització de les enquestes telefòniques - Tabulació de les dades - Elaboració del dossier de resultats	Setembre – Octubre
IV	Elaboració informe final	Treball en equip	- Anàlisi i interpretació de la informació - Redacció del informe final - Presentació dels resultats	Octubre - Novembre

II. Entitats participants

En aquesta recerca han participat diferents entitats, membres de FETS o no, tant en l'estudi qualitatiu com en la fase quantitativa. A continuació es detalla el llistat d'organitzacions que han estat entrevistades i les que han col·laborat respostent l'enquesta:

Entitats entrevistades:

ENTITAT	SECTOR	NATUREALESA
ABACUS	CULTURAL	EC. SOCIAL
ACCIÓ SOLIDARIA CONTRA L'ATUR	SOCIAL	TERCER SECTOR
ACIDH	COOPERACIÓ	TERCER SECTOR
ALTERNATIVA 3	COOPERACIÓ	TERCER SECTOR
AMNISTIA INTERNACIONAL CATALUNYA	DRETS HUMANS	TERCER SECTOR
APRISE	INSERCIÓ	EC. SOCIAL
ARÇ COOPERATIVA	PRESTACIÓ DE SERVEIS	EC. SOCIAL
ARTIUOC	LLEURE I JOVENTUT	EC. SOCIAL

ASCIB. ASSOCIACIÓ SOCIOCULTURAL IBN BATUTA	SOCIAL	TERCER SECTOR
ASSOCIACIÓ BENESTAR I DESENVOLUPAMENT (ABD)	SOCIAL	TERCER SECTOR
BANC DE RECURSOS	COOPERACIÓ	TERCER SECTOR
CÀRITAS DIOCESANA DE BARCELONA	SOCIAL	TERCER SECTOR
CONSELL DE LA JOVENTUT DE BARCELONA	LLEURE I JOVENTUT	TERCER SECTOR
CONSELL NACIONAL DE LA JOVENTUT DE CATALUNYA	LLEURE I JOVENTUT	TERCER SECTOR
CONSOP, SCCL	INSERCIÓ	EC. SOCIAL
COOP57	ALTRES	EC. SOCIAL
CREU ROJA CATALUNYA	SOCIAL	TERCER SECTOR
DEPANA. L.LIGA PER A LA DEFENSA DEL PATRIMONI NATURAL	MEDI AMBIENT	TERCER SECTOR
DRECERA, SCCL	INSERCIÓ	EC. SOCIAL
ENTORN, SCCL	SOCIAL	EC. SOCIAL

FUNDACIÓ CATALANA DE L'ESPLAI	LLEURE I JOVENTUT	TERCER SECTOR
FUNDACIÓ CIDOB	CULTURAL	TERCER SECTOR
FUNDACIÓ FORMACIÓ I TREBALL (CÀRITAS)	INSERCIÓ	EC. SOCIAL
FUNDACIÓ FRANCESC FERRER I GUÀRDIA	LLEURE I JOVENTUT	TERCER SECTOR
FUNDACIÓ FUTUR	INSERCIÓ	TERCER SECTOR
FUNDACIÓ GRUP3MÓN	COOPERACIÓ	TERCER SECTOR
FUNDACIÓ PER LA PAU	COOPERACIÓ	TERCER SECTOR
FUNDACIÓ PERE TARRÉS	LLEURE I JOVENTUT	TERCER SECTOR
FUNDACIÓ SABADELL SOLIDARI	COOPERACIÓ	TERCER SECTOR
FUNDACIÓ TERRA	MEDI AMBIENT	TERCER SECTOR
FUNDACIÓ TOT RAVAL	SOCIAL	TERCER SECTOR
IMPULSEM	INSERCIÓ	EC. SOCIAL
INTERMÓN OXFAM	COOPERACIÓ	TERCER SECTOR
JUSTÍCIA I PAU	DRETS HUMANS	TERCER SECTOR
LLIGA DELS DRETS DELS POBLES	COOPERACIÓ	TERCER SECTOR
MANS UNIDES	COOPERACIÓ	TERCER SECTOR
MARATÓ DE TV3	SOCIAL	TERCER SECTOR
MINYONS ESCOLTES I GUIES SANT JORDI	LLEURE I JOVENTUT	TERCER SECTOR
OIKOCRÈDIT CATALUNYA	ALTRES	TERCER SECTOR
ROBAFAVES	CULTURAL	EC. SOCIAL
SETEM	COOPERACIÓ	TERCER SECTOR
SODEPAU	COOPERACIÓ	TERCER SECTOR

Llistat de respostes a l'enquesta:

Acción contra el hambre
 ACEI, coordinadora catalana d'empreses d'inserció
 ACISJF
 Acordes (assoc.para coop.con recursos para desarrollo)
 Actua vallès
 Agermanament sense fronteres
 Alzheimer Catalunya
 Apassos
 APPS fed. Cat. Pro persones amb ret. Mental
 APREN, serveis ambientals, SCCL
 Arrels fundació
 Asociación Wafae
 Ass. Creació estudis projectes socials - Ceps
 Assoc. Amics parc natural Aiguamolls Empordà- APNAE
 Assoc. Catalana per la pau
 Assoc. per a l'orientació, formació i inserció
 Assoc. de veïns del barri de les Escodines
 Associació catalana de Ciències Ambientals

Associació catalana la llar d'afectats d'esclerosi
 Associació catalana per a la infància maltractada
 Associació ciutadana anti-sida de Catalunya
 Associació d'amics de l'UPC
 Associació de diabètics de Catalunya - ADC
 Associació de joves estudiants de Catalunya (AJEC)
 Associació d'ecologia aplicada
 Associació d'entitats per al pla integral del Casc Antic
 Associació fada
 Associació hàbitats- projecte rius, Barcelona
 AVVEE (assoc. Veïns i veïnes esquerra Eixample)
 Bayt al-thagafa
 C.I. Comunicació integral
 Ca la dona
 Càmera arrossera del Montsià i secció de crèdit
 Caputxins de Sarrià
 Caritas diocesana de Girona
 Càritas diocesana de Manresa
 Casa Àsia
 Casal dels infants del Raval
 Centre de cooperació per al desenvolupament- UPC
 Centre d'ecologia i projectes alternatius- CEPA
 Centre d'estudis africans
 Centre d'estudis amazònics- CEAM
 Centre juvenil adolescents Carmelo (CEJAC)
 CIEMEN Centre internacional per minories i nacions
 Cipo, SCCL
 Ciutat de Viladecans
 Co.ass. patronats dels disminuïts psiq,fis Baix Llobregat
 Codespa
 Col·lectiu Ronda
 Comcom SCCL
 Comissió obrera nacional de Catalunya
 Consum rebel- assoc. Joves consumidors de Catalunya
 Cooperació
 Coordinadora catalana de colònies, casals i clubs
 Coordinadora catalana de fundacions
 CRIC: centre de recerca i informació en consum
 Cristianisme i justícia
 D'aleph, SCCL
 Desenvolupament comunitari
 ECAS
 Ecologistes en acció de Catalunya
 Edificaciones e interiorismo, SCCL
 Educació sense fronteres
 Educadors d'acolliment social SCCL
 El brot, SCCL
 El cim, SCCL
 Els tres turons
 Escoltes catalans
 Ex-libris SCCL
 F. Agrària i cultural de la llagosta
 F. Arts i oficis Sant Jordi
 F. del gran teatre del Liceu
 F. Iris
 F. Jaume
 F. La via
 F. Museu del cinema. Col·lecció Tomàs Mallol
 F. Pau casals

Farmacèutics mundi
 Fed. D'assoc. Gitanes de Catalunya- FAGIC
 Fed. d'associacions de veïns de Barcelona
 Fed.catalana d'assoc. d'ajuda al drogodependent
 Federació catalana d'entitats contra el càncer
 Federació catalana d'esports i lleure ACELL
 Federació catalana voluntariat social (FCVS)
 Federació d'entitats d'assistència a la 3a edat
 Federació ECOM
 Federació pisos assistits
 Federació catalana d'ongds
 Fidem
 Formatec
 Fundació Altarriba- amigos de los animales
 Fundació Carles Pi i Sunyer d'estudis autonòmics
 Fundació Catalunya segle XXI
 Fundació clariana
 Fundació conviure
 Fundació engrunes
 Fundació equilibri
 Fundació escolta Josep Carol
 Fundació formació i treball (càrites)
 Fundació humanitària Dr.Trueta pel 3r món i 4t
 Fundació innovació per a l'acció social (FIAS)
 Fundació la plana
 Fundació natura
 Fundació pau i solidaritat
 Fundació Pere Vergés
 Fundació Roca i Galés
 Fundació torre del palau
 Fundació videoteca dels països catalans
 Fundación intervida- Barcelona
 Gespa, SCCL
 Gedi gestió i disseny SCCL
 Grec- grup de recerca i estudis dels conflictes
 Greenpeace Barcelona
 Grup aqueni SCCL
 Grup escoles Mataró
 IDFO - Institut per al foment de la formació i l'OCU
 Infoespai
 Inser
 Inst. Altempordan.defensa i estudi natura (IAEDEN)
 Inst. Ponent cons. Estudi entorn natural (IPCENA)
 Institució del mérito humanitario
 Institut d'estudis valencs
 Institut de reinserció social (IRES)
 Justícia i pau
 La fageda, SCCL
 La rotllana, associació
 L'apostrof SCCL
 Limnos. Associació de defensa del patrimoni natura
 Lliga catalana d'ajuda al malalt de càncer Girona
 Lluïsos de Gràcia
 L'olivera SCCL
 Medicus mundi
 Missatgers trèvol
 Mol-matric SC
 Món verd SCCL
 Per l'alter cor cremat

Plantes ornamentals del maresme (CORMA), SCCL
 Rinaldi
 Sectorial d'inciativa social
 Sol verd SCCL
 Sos racisme
 Teixidors SCCL
 Traperos de Emaús - drapaires d'Emaus
 Universitat internacional de la pau

III. Enquesta

Temps aproximat total de la entrevista: 15 min.

PART I – INFORMACIÓ DE L'ORGANITZACIÓ

Dades bàsiques de l'entitat

- Quin és l'àmbit de treball de l'entitat (dir-ne el nom, per exemple: quin és l'àmbit de treball del Casal dels Infants)?
 - Social
 - Cultural
 - Cooperació
 - Lleure i joventut
 - Medi ambient
 - Participació
 - Pau
 - Drets humans
 - Inserció social i laboral
 - Comercial
 - NS/NR
 - Altres, si us plau, especifiqueu: _____
- Quin és el vostre volum pressupostari anual aproximat? (euros)
 - Menys de 10.000
 - Entre 10.000 i 50.000
 - Entre 51.000 i 100.000
 - Entre 101.000 i 500.000
 - Entre 501.000 i 1 milió
 - Entre 1 i 5 milions
 - Entre 5 i 20 milions
 - Més de 20 milions
 - NS/NR

3. Amb quantes persones remunerades compta la vostra organització?

- Menys de 5
- Entre 6 i 10
- Entre 11 i 20
- Entre 21 i 50
- Entre 51 i 100
- Més de 100
- NS/NR

4. Compteu amb el suport de persones voluntàries? Quin nombre?

- No
- Menys de 5
- Entre 6 i 10
- Entre 11 i 20
- Entre 21 i 50
- Entre 51 i 100
- Més de 100
- NS/NR

5. D'on provenen els recursos de què disposeu i en quin percentatge?

	0-25%	25-50%	50-75%	75-100%	No procedeix
Socis					
Donants					
Entitats privades					
Entitats financeres					
Administracions públiques					
Activitats comercials (només cooperatives)					

Preguntes relatives a la gestió financera

6. Amb quina entitat/s opereu?

- La Caixa
- Caixa Catalunya
- Cajamadrid
- Caixa Laietana

- Caixa Sabadell
- Caixes locals (Terrassa, Manresa...)
- BBVA
- Banc Sabadell
- Banesto
- Deutsche Bank
- Finançament ètic (Triodos Bank, Oikocrèdit, Coop57....)
- Altres, especifiqueu: _____

7. Quins instruments financers utilitzeu?

- Compte corrent
- Préstecs
- Préstecs hipotecaris
- Línia de crèdit
- Lísing, rènting, descompte comercial
- Fons d'inversió
- Altres, si us plau, especifiqueu-los: _____

8. Acostumeu a operar via Internet?

- Sí
- No
- NS/NR

9. Com valoreu els següents aspectes d'una entitat financera?

	1 (Menys)			4 (Més)	NS/NR
Oferta de productes					
Atenció al client					
Agilitat operativa					
Implantació territorial					
Operativa per Internet					
Prestigi					
Credibilitat					
Transparència					
Principis ètics					

PART II – Preguntes relatives al model de banca ètica

10. La Banca Ètica que proposa FETS obriria amb una única oficina, que estaria ubicada a la ciutat de Barcelona. Us suposaria algun problema que només hi hagués una oficina física?
- o Sí
 - o No
 - o NS/NR
11. En una primera fase, no està previst que la banca disposi de targetes de dèbit/crèdit. Com a entitat, considereu imprescindible l'ús de targetes?
- o Sí
 - o No
 - o NS/NR
12. Els interessos que generarien els vostres diners a la Banca Ètica, serien una mica inferiors que els que ofereix la banca tradicional (ja que es reinvertirien en projectes que tinguin un impacte social positiu). Estaríeu disposat a obtenir menys rendiments dels vostres diners o penseu que encara que es tracti d'una banca ètica hauria d'ofereir el mateix que ofereixen la resta d'entitats?
- o Sí
 - o No
 - o No disposem de dades
13. La proposta de banca inicial de FETS compta amb els productes següents:
- Línia de crèdit
 - Préstecs
 - Comptes corrents
 - Dipòsits d'estalvi a termini
- En trobeu a faltar algun pel teu funcionament habitual?
- o Sí
 - o No
 - o Especifiqueu, quins productes trobeu a faltar: _____

14. Per quines transaccions bancàries no estaríeu disposats a pagar comissions?
- o Per transferències
 - o Obertura i tancament de préstecs
 - o Obertura i tancament de dipòsits a termini
 - o Per reintegrament dels caixers automàtics
 - o Manteniment dels comptes corrents
 - o Manteniment de les targetes de crèdit
 - o Altres, si us plau, especifiqueu-les: _____

PART III – INTERÈS I GRAU D'IMPLICACIÓ

15. Com a entitat, participaríeu d'una banca ètica?
- o Sí
 - o No
 - o Ja veurem (no estan segurs o esperen a que es consolidi)

Si la resposta 15 és “sí” contesteu preguntes 17,18, 19, 20 o 21.

Si la resposta 15 és “no” contesteu preguntes 16 i 17.

Si la resposta 15 és “ja veurem” contesteu pregunta 17.

16. Per què?
- o Estem contents amb la opció que tenim actualment
 - o Creiem que la banca ètica no pot oferir els mateixos serveis (rapidesa, agilitat operativa, oferta de productes ...) que la nostra entitat
 - o Pensem que la banca ètica hauria d'estar a les caixes d'estalvi
 - o Ens suposaria un problema canviar l'operativa a un altre banc
 - o Altres, si us plau, especifiqueu-los: _____
17. Quins requisits creieu que hauria de complir una banca ètica?
- o Agilitat operativa
 - o Cost baix dels productes
 - o Implantació territorial
 - o Garanties de solvència
 - o Confiança
 - o Solidesa

- o Professional
- o Altres, si us plau, especifiqueu-los: _____

18. Quins productes faríeu servir?

- o Préstecs
- o Línia de crèdit
- o Comptes corrents
- o Dipòsits a termini
- o Fons d'inversió
- o Lísing, rënting, descompte comercial i financer, facturatge
- o Operacions d'aval i garantia
- o Altres, si us plau, especifiqueu: _____

19. Quin tipus de client creieu que seríeu?

- o Client d'actiu
- o Client de passiu
- o NS/NR

20. Si sou clients d'actiu, quin volum mitjà de préstec demanaríeu? (euros)

- o Menys de 10.000
- o Entre 11.000 i 50.000
- o Entre 51.000 i 250.000
- o Entre 251.000 i 500.000
- o Més de 500.000
- o NS/NR

21. Si sou client de passiu, quin volum mitjà d'inversió aportaríeu? (euros)

- o Menys de 50.000
- o Entre 51.000 i 100.000
- o Entre 101.000 i 150.000
- o Entre 151.000 i 200.000
- o Més de 200.000
- o NS/NR

22. Per últim, ens podríeu dir el vostre càrrec a l'entitat?

- o Tresorer
- o Cap de finances
- o Gerent

- o President
- o Membre del patronat
- o Altres, si us plau, especifiqueu: _____

Una vegada penjat el telèfon, s'ha d'omplir la fitxa de l'entrevista amb les dades: nom de l'organització, adreça, codi postal i població, persona entrevistada, càrrec, adreça electrònica, web i nom de a persona entrevistadora.

IV. Bibliografia

A continuació, es presenta una llista d'alguns llibres, articles i pàgines web amb informació sobre banca ètica i inversions socialment responsables.

Llibres

- ALBAREDA VIVÓ , L. (2002), *Observatorio de los fondos de inversión éticos, ecológicos y solidarios en España*, IPES (ESADE).
- ALSINA, O. (coord.) (2001), *La banca ètica: molt més que diners*, FETS, Barcelona.
- PALOMO ZURDO, R.J. (1995), *La banca cooperativa en Europa*, Unión Nacional de Cooperativas de Crédito-Asociación Española de Cajas Rurales, Madrid.
- RIBAS I MASSANA, A. (1982), *Les Caixes d'estalvis a Catalunya. Estructura i funcions*, Publicacions de la Fundació Jaume Bofill, Barcelona.
- SHEPHERD, P. (2000), *A History of Ethical Investment*, UKSIF Bulletin, Regne Unit.
- V.V. A.A. (1997), *Ética y empresa: una visión multidisciplinar*, Fundación Argentaria i Editorial Visor, Madrid.

Articles

- ALSINA, O.; SUNYER, R. (1998), «Informe sobre la banca ètica a Europa», *Finestra Oberta*, núm. 6, Fundació Jaume Bofill, Barcelona.
- BOLEDA, I. (2004), «Banca ètica: mucho más que dinero», Oikocrèdit Catalunya, Barcelona.

- FETS: «14 qüestions sobre els bancs ètics», (online), FETS (Finançament Ètic i Solidari).
- IGLESIAS KUNTZ, L. (2000), «Bancos éticos: dinero solidario» a *Correo de la Unesco*.
- MACHADO, D. (2005), «La entidad italiana Banca Popolare Etica se instala como segundo banco solidario».
- MATEO, J. (1999), «La necesidad de una financiación solidaria». Jornadas de Economía Solidaria, Pamplona 23-25 de noviembre.
- Oikos, Grupo de Economía Solidaria (2004), «Sistema bancario tradicional», *Didáctica 2*.
- Oikos, Grupo de Economía Solidaria (2004), «La banca ética italiana. Las cuentas claras... », *Didáctica 6*.
- PÉREZ BLANCO, C. (2003), «Banca ética: una nueva oportunidad o una realidad ya existente».
- SÁNCHEZ CARRETERO, P. (2002), «Los fondos de inversión éticos y su dimensión ecológica: herramientas para un desarrollo sostenible» a *Ecosistemas, Revista de divulgación científica y técnica de ecología y medio ambiente*, Año XI, núm. 1.
- SETEM (2005), «Las finanzas éticas en profundidad», *Finanzas éticas: la otra cara de la moneda*.
- SETEM (2005), «Los productos españoles», *Finanzas éticas: la otra cara de la moneda*.

Pàgines web

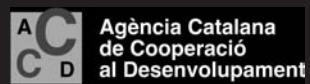
- www.adie.org: Association pour le droit a l'initiative economique
- www.bancaetica.com: Banca Etica Universale Italia
- www.bas-info.ch: Banque Alternative Suisse
- www.citizensbank.ca: Citizens Bank of Canada
- www.colonya.es: Colonya, Caixa Pollença
- www.co-operativebank.co.uk: Cooperative Bank
- www.economiasolidaria.org: Economía Solidaria
- www.ecosfron.org: Economistas sin Fronteras
- www.eiris.org: Ethical Investment Reserch Service
- www.esade.es/institution/institutos/ipes/index.php: ESADE
- www.febea.org: European Federation of Ethical and Alternative Banks and Financiers

- www.fets.org: Finançament Ètic i Solidari
- www.fiare.org: Fundación Fiare, Inversión y Ahorro Responsable
- www.financefordevelopment.org: Finanzas Éticas para el desarrollo
- www.fondoetico.com: Fondo ético
- www.grameen.com: Grammen Bank
- www.justpensions.org: Just Pensions
- www.micro-credit.net: European Microfinance
- www.neweconomics.org: New Economics Foundation
- www.oikocredit.org: Oikocredit, Investing in People
- www.pangea.org/oikocredit: Oikocrèdit Catalunya
- www.reasnet.com/cgi/documentos/rtemas.asp: Economía Solidaria
- www.sbk.com: South Sore Bank
- www.sewabank.org: SEWA Bank
- www.sirigroup.org: Sustainable Investment Research International Group
- www.sustainability-index.com: Dow Jones Sustainability Group Index
- www.triodos.com: Triodos Bank
- www.uksif.org: UK Social Investment Forum
- www.unesco.org/courier/2000_05/sp/ethique.htm: Nacions Unides Educational, Scientific and Cultural Organization
- www.unrisd.org: Programa d'investigació de les Nacions Unides
- www.verds-alternativaverda.org: Alternativa Verda ONG
- www.xarxaecosol.org: Xarxa d'Economia Solidària

Coordinat per:

Amb el suport de:

Ajuntament de Barcelona